

Икономическата свобода – по-силна по влияние от демократичността

Ясен Халачлийски

Нека нашите читатели си спомнят, че през изминалите дни канадският институт Фрейзър публикува поредния си годишен доклад за икономическата свобода по света. В него България отбелязва едно твърде слабо подобрение като средата на световната класация все още не е достигната.

Институтът за пазарна икономика (ИПИ) помага за изготвянето на серията доклади наред с още 69 института от целия свят.

Тази година специалната част на доклада е изследването на влиянието на икономическата свобода върху мира между държавите. Авторът Ерик Гарцке е политолог от Колумбия Юнивърсٹی, който изследва въздействието на икономическата свобода от това на демократичността на една държава. Неговото заключение е, че взето отделно значението на икономическата свобода е 50 пъти по-голямо от това на демократичността.

Съавторът на изследването, Джеймс Гуортни – професор по икономика към Флорида Стейт Юнивърсٹی, пояснява, че става дума за новаторско проучване. Демокрацията като форма на управление отдавна се смята за фактор за мира между нациите. Демократични държави не воюват помежду си, въпреки че е факт, че те водят войни срещу недемократични режими. Нов обаче е въпросът, дали познатата зависимост не отразява по-скоро влиянието на икономическата свобода, отколкото на демократичността. Известно е от друга страна, че двата фактора имат връзка помежду си и се извяват силно при едни и същи страни по света.

С помощта на статистически анализ учените успяват да докажат същественото въздействие на икономическата свобода. Военните действия на една страна се оказват освен това до голяма степен независими от нейната демократичност. Държави с ниска оценка на икономическа свобода са 14 пъти по-податливи на военни конфликти отколкото страни с високи оценки (над 8 по десетобалната скала). Изводът се потвърждава статистически дори и ако се вземат предвид допълнителни фактори като членство в Европейския съюз, притежанието на ядрено оръжие и други регионални показатели.

Гарцке споделя мнението, че богатството и мощта на една нация се дължат на свободата на нейния пазар и ефективността на производството ѝ, а не на завладяването на територии и природни ресурси. Воюването се е превърнало в неизгодна и ненужна алтернатива благодарение на промените на производството и търговията в съвременните капиталистически държави.

Резултатите от изследването дават повод за размисъл над ефективността на политиката на демократизиране на развиващите се страни. След като благоденствието на една нация е важен фактор за стабилността на нейната демократична система, правилната политика би била по-скоро да се спомогне за освобождаване на пазарите.

Редица примери се явяват в подкрепа на становището. В развитите страни стабилността на икономиката зависи най-вече от нейната свобода. Лидерите съответно съобразяват своите действия с това и избягват военни намеси, поради негативните им последици за свободата на пазарите и стабилността на инвестициите и икономиката. Самото воюване с цел заграбването на нови територии и ресурси е свързано с твърде големи разходи – за армията и за по-нататъшното управление на земите. В модерния свят ползата на земята и труда е изпреварена от интелектуалния и финансовия капитал.

Ситуацията в развиващите се страни обаче е различна – военният конфликт там все още е политика със значителни ползи. Създаването на демократични структури е едно недостатъчно решение на проблемите и не е спасение от националистически настроения сред нацията. Само икономическата реформа към по-голяма свобода е бавният, но единствено верен път на решение на проблемите свързани с бедността.